

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

ARTUR STAVRI. — Numai pentru tine.

TEOFIL JIANU. — Trandafirii roșii.

N. PALEOLOGU. — Renunțare.

AL TZIGARA-SAMURCAS. — Tinerimea artistică.

ANGHEL ȘI IOSIF. — Voevodul nebun.

CHENDI. — Poveștile în versuri.

RED. — Informațiuni și Răspunsuri.

REDACTIA:
Calea Victoriei, No. 56
(Hotel Imperial)

ADMINISTRAȚIA:
Strada Regala, No. 6
(Hotel Union)

BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an

Numărul 20 bani

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Volumele I și II

DIN

ANUL I (1902)

Se găsesc de vânzare la toate
librăriile.

PREȚUL 10 LEI

Sub presă:

Traduceri din

VERLAINE

DE

D. ANGHEL și ST. O. IOSIF

Cu o copertă ilustrată de pictorul

J. Al. Steriade

POEZII

DE

MARIA CUNȚAN

1 Leu.

De vânzare la librăria Alcalay.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția : Hotel Imperial 21
Administrația : Str. Regală, 6
BUCUREȘTI

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

NUMAI PENTRU TINE

Se deschid, în soare cald de primăvară,
Numai pentru tine, toate florile;
Ca să-ți scuturi somnul, încep să răsară
Mai de dimineață, pe deal, zorile;
Numai pentru tine toate florile
Se deschid, în soare cald de primăvară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vin, se sbat, pe lingă geamurile tale,
Și tot pentru tine, rîndunelele;
Rămîn trecătorii locului în cale
Cînd de la fereastră tragi perdelele —
Și tot pentru tine, rîndunelele
Vin, să sbat, pe lingă geamurile tale.

Dor, speranță, visuri, dragoste, avînturi,
Tot ce-aprind în suflet primăverile,
Numai pentru tine să preschimbă 'n cînturi —
Și ca desmierdare îți cînt, serile,
Tot ce-aprind în suflet primăverile:
Dor, speranță, visuri, dragoste, avînturi...

ARTUR STAVRI

TRANDAFIRII ROȘII

La început cînd a fost de-a făcut Dumnezeu pămîntul, dacă s'a u liniștit toate de-a u intrat apele în matca lor, a rînduit el anotimpurile—și-a fost să vie pe pămînt și primăvara.

Verdeața a prins să mijească pretutindenă și negrul cren-gilor să lege frunză. Și mulțumit de isprava lui, s'a coborît Dumnezeu din scaunul strălucit, ca să privească pămîntul. Și a stat el lung și-a privit în cele patru cornuri ale lumii, dar mult i s'a u întristat ochii văzînd că întinsurile mării și ale țărmurilor, dealurile și văile. munții și pădurile parcă prea rămîn mîhnite de cînd răsare soarele și până se culcă. Iar vietățile rătăceau de colo-colo nepăsătoare, parcă nu s'ar bu-cura îndestul de farmecul lumpei acesteia.

Ș'a stat el mult la gînduri ce-ar face ca să înveselească pămîntul? Ar fi coborît stelele din ceruri să le samene ici și colo — dar cînd le făcuse avea u rostul lor și-acuma era prea tîrziu și-ar fi rămas gol cerul. Atunci a făcut păsările — dar cînturile lor răsuna u pustiu, că n'avea u de dragul cui să cînte. Intindea u ele aripele să sboare și se lăsa u iar în afund de păduri... O clipă i s'a descrețit fața și-a zis să fie fluturii. Sburdalnici și 'n fel de fețe a u început ei să joace în bă-taia razelor de soare și toată ziua aceea a fost veselie pe pămînt. Dar de la o vreme cînd s'a u sărutat de atita nuntă în văzduh au purces fluturii în roiuri la Dumnezeu și l-a u întrebat unde să se culce. Și atunci meșterul lumilor a rupt un curcubeu de pe cer și l'a fărîmat în cele patru cor-nuri ale zărilor — iar pămîntul tot, ca prin minune, s'a aco-perit de flori.

Vînturile a u dat năvală incropite de mireasmă, păsările a u început să cînte și ochii tuturor s'a u luminat — și întia oară a răsărit zîmbetul pe fețele muritorilor.

Ce frumoasă era acuma firea — numai o grădină toată,

de tot să stai și să privești. Nenumărat și felurit era norodul florilor, că nu-l mai încăpea locul.

Și-a lăsat Dumnezeu rinduială între ele, să-și aibă fie-care colțul ei — de la cea mai bogată până la cea mai umilită dintre ele. Iar pe Nufăr l-a sfințit de împărat și ca să rămână mai ferit de cele-l'alte, palat nu i-a făcut, ci l-a pus pe ape.

Pațe și 'nvoire a fost între flori o bucată de vreme, și Nufărul împărătea fără nici o grijă.

Dar dulce e leagănul apelor, și aducător de somn e cîntecul lor! Cîte priveliști nu trec între cele două ceruri, nourii călătoresc și oglinzile apelor cînd se întunecă și cînd se luminează — încît cine ar putea să nu se lase furat de atîta vis și liniște, — și de la o vreme l-a biruit și pe Nufăr somnul.

Zadarnic trimeteau florile vești de păsurile lor și vîntul zadarnic venea încărcat cu ele, încrețind apele — Nufărul vecinic dormea dus și nu mai spunea lui Dumnezeu ce se petrece în împărăția lui.

Atunci un murmur de nemulțumire s'a pornit prin rîndurile supuselor fără de prihană și triste aū început să se plece una către alta, amestecîndu-și lacrimile lor de rouă.

Iar pe-o noapte de lună s'aū strîns în șezătoare și s'aū sfătuit să trimeată cuvînt la Floarea-Soarelui care sta în poarta raiului, să se jeluiască Domnului.

Tînguindu-se și-a întors atunci Floarea-Soarelui capul ei bălaiu către Domnul și-a prins a spune :

«Doamne, îndură-te de noi și nu ne lăsa peirii, că greu pînjenîș și-a întins mreaja cernită pe capetele noastre și ne pîndește moartea de ne-î lăsa mai mult în paza Nufărului».

S'a posomorît atunci la față Domnul și-a zis să vie Nufărul la judecată.

Dar Nufărul n'a vrut să vie și de-atunci l-a ajuns blestemul să doarmă cît o fi lumea și pierit să rămînă la față de-a-pururea.

Iar ca să pună alt împărat în locul lui, 'ș-a 'ntîns Dum-

nezeu dreapta pe un vîrf de munte înalt, unde nici îngerii nu calcă cu picioarele lor sfinte și luînd o mîină de zăpadă a făcut un Trandafir alb. Și punîndu-i strajă de spinî ca orîcărui împărat l-a sădit în mijlocul unei grădini fermecătoare, ca să stăpînească el mai cu dreptate.

Și s'a făcut iar pace 'n lumea florilor.

* * *

... Noaptea creștea senină parcă s'ar fi scăldat în cleștarul isvoarelor și vîntul venea bălsămat de-ai fi putut spune prin ce flori a trecut ... Și deodată, de departe, dintr'un fund de pădure o lumină străbătu mai întîi ca un licuriciu de mică, apoi strălucind ca un luceafăr cu săgeți de aur, dăinui o clipă, pieri în umbra frunzarelor, cerul de-asupra începu să se ruminească ușor, și luna, îndepărtînd zările, apăru la marginea pămîntului.

Cu fețele întoarse către dînsa, florile dormeau, abia făcînd umbră, și numai Trandafirul alb, veghea neadormit păzit de straja lui de spinî.

Atunci, fără de veste, ca o lacrimă răsunătoare ce cade din bolta unei peșteri în adîncul nemăsurat al unei fîntîni, o notă clară făcu să tresară trandafirul. O umbră se mișcă de asupra lui, pe-un ram înflorit, și un potop de suspine trezi umbrarele.

Era privighetoarea.

Obrajii trandafirului sclipeau așa de frumos bătuți de lună, în cit nebură de patimă porni să cînte mai tare și nu mai erau sunete parcă, ci fărîme de cuvinte de dragoste, iar creanga înflorită tot mai mult se pleca, parc' ar fi vrut s'ajungă c'o sărutare Trandafirul.

Dar el înghețase alb, cum îl făcuse Dumnezeu, din zăpadă.

Umbra înaripată se deslipi de pe ram, cite-va petale ploară și un sbor nebun începu să dea ocol tot mai aproape împăratului florilor — îndrăzneată venea și nu cuteza să s'atingă de spaima străjilor amenințătoare. Tot mai aproape venea — până cînd amețită de mireasmă și biruită de pa-

timă, atinse străjile și aripele-î sîngerate întii, apoi inima aco-
periră cu un val de sînge fața albă a Trandafirului.

Tot mai aproape venea — și dînd un glas sfășietor, căzu
moartă de dragostea împăratului...

Iar Dumnezeu atuncea văzînd că purpura se cade împă-
raților, a lăsat să fie și trandafiri roșii pe lume.

Florența.

TEOFIL JIANU.

RENUNȚARE

De-acuma, iartă-mă. Sînt singur și-ndepărtat în suferință,
Iar gîndul ce mă-nvăluise, va fi de astă-zi liniștit ;
M'oi îngropa în mine însu-mi, uitînd c'odată, te-am iubit ;
Și, plutitor printre ruine, voi rătăci fără credință.

Rămii în lumea ta de basme și de visări, de-acum, fecioară,
Și în seninul lor de lacrimi, în veci de veci, neturburat ;
Ca ramul mărului în floare, iubirea mea s'a scuturat,
Și roiul albelor petale, spre moarte-ncet, le văd cum sboară.

Nici un fior nu va străbate prin somnul tău — o adiere —
Trușorul limpede și fraged prin umbră nu va tresări ;
In fulgerări de clipă numai, din fund de neguri te-oi zări ;
Și n'oi trimete nici o veste aducătoare de durere.

Cînd, singurică la fereastră, cu capu-'n mină, răzimată,
Naivii ochi plini de-ntrebare privi-vor norii cum dispar,
Ca înecare-n fund de lacuri vor străluci cu mult mai rar,
Acele flacări pătimașe ce-n oglindiri adînci s'arată.

Cînd lingă patul tău, se pleacă într'un pahar, murind o floare,
Miresme slabe-o să resfire de doruri moarte ce-o ajung ;
— E floarea ce-o aveaî în mină și ce-o priveam așa de lung —
Să știi că în aceiași clipă și dragostea-mi trecută, moare...

N. PALEOLOGU.

EXPOZIȚIA TINERIMEI ARTISTICE

Cu reîntoarcerea primăverii s'a premenit și aspectul de obicei atit de mohorit al săleii de expoziție din Palatul Ateneului: Duminica trecută s'a deschis, sub Inalta patronare a A. S. R. Principesei Romîniei, a doua expoziție a Tinerimei artistice.

Comparînd-o cu aceea din anul trecut, se constată un vădit progres la majoritatea membrilor; considerată însă în întregimea ei, expoziția capătă o deosebită însemnătate prin accentuarea tot mai pronunțată a noilor tendințe ce urmărește. Căci, noua mișcare artistică de curînd creată, la noi se datorește, în bună parte, fundărei «Tinerimei artistice».

Unul din motivele principale ce a decis pe tinerile talente să se grupeze într'un cerc atit de restrîns a fost desigur, în prima linie, dorința de a scăpa de banalitatea copleșitoare a obicînitelor exhibițiunii colective, în care se pierdeau în noianul de pînze sarbede chiar și lucrările cele bune. Prin organizarea unor expoziții îngrijite și cu înfățișare armonică, tinerimea și propunea ca să cîștige pe de o parte încrederea și favoarea păturei cunoscătoare și să formeze tot de odată educația artistică a majorității publicului.

Pentru atingerea acestui din urmă scop ei mai erau călăuziți și de un alt gînd, care de asemenea a prins, și prin a căruî realizare aî inaugurat noua epocă în istoria artelor romîne. Intr'adevăr, membrii cercului, partizani ai marelui mișcării artistice din restul Europei, s'aî încumentat, cei d'întîi, să învingă prin expozițiile lor tradiția, persistentă încă la noi, a împărțirei artei în două categorii: una a așa ziselor arte superioare, singure demne de a fi expuse, și alta a artelor inferioare, decorative sau industriale. Convinși fiind că arta în general nu-și poate împlini înalta ei misiune de cit atunci cînd sfera frumosului cuprinde și pe acea a utilului, ei aî încercat să dea și artei romîne această îndrumare, care singură o va putea scăpa de peirea spre care o duce indiferența unora și nepriceperea altora. Educația publicului trebuia decî în primul rînd îngrijită prin popularizarea așa ziselor produse industriale; căci numai acela care știe să aprecieze un covor sau o țesătură aleasă va fi în stare să înțeleagă și frumusețile unui tablou sau altei opere mai complicată.

Acesta era frumosul program ce-și propunea să realizeze Tinerimea artistică.

Ori cită rivnă și bună-voință ar fi avut, ea nu l-ar fi putut însă aduce la îndeplinire fără sprijinul pe cit de neprețuit pe atit de

neașteptat al unei zine ocrotitoare. Tot entuziasmul Tinerimei s'ar fi pierdut în așteptarea unor vremuri mai prielnice, dacă, spre a noastră fericire, nu ar fi existat și la noi un templu — cunoscut numai de unii privilegiați ai soartei — în care cultul pentru arta cea nouă să fi fost întreținut cu așa pioasă grijă. Pe cînd arta oficială lîncezea, o augustă și neintrecută artistă făurea adevărate minuni cu cari împodobeau noul său palat, transformîndu-l într'un adevărat templu al artei. Din palatul princiar de la Cotroceni era sortit să se răspîndească razele bine-făcătoare ale Renașterii artistice romîne. Sub o așa de înaltă ocrotire, izbînda era di 'nainte asigurată.

Sub Augusta patronare a A. S. R. Principesei Maria, Tinerimea artistică isbuti să împămîntenească în Romînia mișcarea cea nouă și să formeze un curent favorabil tuturilor artelor de o potrivă. Pentru a încuraja și mai mult mișcarea, Alteța Sa onoră cu obiecte ale Sale prima expoziție a Tinerimei artistice, care a realizat ast-fel definitivă contopire a artelor decorative cu surorile lor mai mari pictura și sculptura, din care uniune să sperăm că va rezulta îmbucurătoarele efecte ce se așteaptă.

În același nobil gînd Augusta protectoare a bine-voit să participe din nou la actuala expoziție, cu cite-va din minunatele Sale lucrări: țesături și broderii de o umitoare bogăție și de o armonie în culoare ce desfată ochiul și alină sufletul; mobile caracteristice, și mai ales flori pictate cu așa măiestrie și frăgezime, cum natura singură ni le mai poate da.

M. S. Regina n'a lăsat nici această nouă manifestare a artei romîne, la a cărei înflorire a contribuit cu atîtea neperitoare opere, fără să aducă al Său regesc prinos. Cărțile de rugăciuni scrise și ilustrate cu splendide miniaturi de Majestatea Sa, în felul neprețuitei Evanghelii ce completează tezaurul Curței de Argeș, sunt reînvierea unor îndeletniciri artistice de mult uitate. Ele ne poartă cu gîndul la vremurile îndepărtate cînd Dürer ilustra cartea de rugăciuni a Impăratului Maximilian și Anne de Bretagne zugrăvea minunatele sale «livres d'heures», pe cînd în țara muntenească Domnița Despina 'și vindea giuvaerele pentru terminarea aceleiași Curți de Argeș, ce sub domnia Regelui Carol și-a recăpătat splendoarea cea veche. Și atunci ca și azi arta era cultivată și încurajată de capetele încoronate.

În același sanctuar al Expoziției, care adăpostește menționatele opere, se mai află și lucrări de artă aplicată datorite Doamnelor din înalta societate. Fie dat ca frumoasele pilde venite de prea sus

să găsească tot mai mulți entusiaști imitatori, cari să susțină opera de salvare a artelor romine.

Tot aci mai sunt expuse și cite-va opere ale membrilor fundatori ai Tinerimei. Pictorul Verona o avut fericita idee de a reprezinta într'o schiță mai mult decorativă pe Augusta ocrotitoare ca Impărăteasă byzantină, cu diadema și mantia sclipitoare de aur și pietre scumpe. Suportul și cadrul ce susțin pictura sunt foarte reușite adaptări de motive byzantine; lor se datorește în bună parte sporirea efectului produs de această schiță.

Trecind în sala cea mare, găsim în fruntea expozanților pe maestrul întemeietor al picturii romine, veșnic tânăr chiar în mijlocul «Tinerimei artistice». Intr'adevăr pinzele d-lui Grigorescu luminează ca doi sori în mijlocul unei, de altminteri, destul de luminoasă expoziție ca aceasta.

Urmind ordinea catalogului, vom începe enumerarea pe scurt a membrilor expozanți prin d-l *Artachino*, care se distinge prin peisagiile în cari, fără pretenție aparentă, rezolvă însă grelele probleme ale unor efecte de lumină variind între arșița nămeziului și placida lumină a lunii. Desenurile sale în creion roșu sunt în majoritate portrete foarte reușite și de o vorbitoare asemănare. Ele sunt uimitoare prin preciziunea și acuratețea lor; nu se vede nici o șovăire în trăsurile sale și nici un adaos supărător: ele impun prin clasică lor simplitate.

Despre d-l *Garguromin-Verona* cu greu pot adăoga ceva nou pe lângă cele spuse de curind asupra calităților serioase ce am relevat cu ocazia ultimei sale expoziții individuale. Cu toată comparația însă, meritele d-sale nu scad, ci din contră par'că ciștigă. Toamna sa, splendida toamnă, rămîne una din cele mai bune bucăți din întreaga expoziție. Din cele noi e plăcut portretul în pastel.

D-l Grant privește natura așa cum este și ne-o redă cu toată preciziunea și simplitatea ei. Biserica cea veche, scaldată de lumina aurie a apusului de soare, atrage privirea prin intensitatea și contrastul meșteșugit al tonurilor. Aquarelele sale sunt de asemenea abile și cu multă eleganță lucrate.

D-l Kimon Loghi, fără a se fi desfăcut de tot de unele influențe streine, denotă însă un temperament puternic. Nervos, nemulțumit par'că cu sine el tinde tot mai sus.; a încercat în diferite genuri fără să se fi fixat încă. Foarte interesante, unele din ele chiar foarte bune, sunt studiile sale din Macedonia, țara sa natală, de al cărei colorit cald s'a pătruns destul de intens pentru a ni-l comunica și nouă. În această notă personală așteptăm ca talentul său să ne dea opere de mare valoare. Plăcut și bine studiat

e interiorul «colțul ei preferat»; fie-care pinză are de asemenea merite deosebite.

D-l Lukian și-a desfăcut cele mai frumoase lucrări în expoziția sa individuală ce a precedat de aproape pe aceasta. Din puțin însă se poate ghici calitățile mari ale simpaticului și subtitului artist. Fire de o rară sensibilitate, el lucrează sub prima impresie a emoției ce-l cuprinde în fața naturii, și într'aceasta constă superioritatea pânzelor sale. În pastel — genul său de predicție — retușele nefiind posibile, lucrările sale păstrează frăgezimea primei impresii. Aceasta se materializează când încearcă să o traducă în tehnica mai opacă a uleiului, în care se pierde ceva din transparența aerului. Numai pastelul poate reproduce vălul impalpabil al atmosferei. Prin influența tehniceii pastelului, chiar picturile și aquarele sale se deosebesc nu prin intensitatea culorii ci prin transparența ei.

Cu totul deosebită este și tehnica și felul de a concepe al *d-lui Petrașcu*, temperament impulsiv, lipsit de or-ice ornament, impunător însă prin soliditatea și simplitatea artei sale. Picturile sale n'au nici contururi precise și migălite nici luminii tari, neliniștite; o atmosferă densă, umedă par'că, îndulcește tonurile și atenuează contururile. Culorile sunt puse cu multă siguranță fără a se contopi: efectele sunt produse numai printr'o savantă alăturare și succesivă degradare a culoarei. Majoritatea pânzelor sunt studii sincere din Bretania făcute fără vre-o căutare de efecte. Cele din Vitre sunt dintre cele mai bune.

Cu lucrările *d-lui St. Popescu* intrăm într'o lume nouă, a basmelor și a închipuirii, pe care știe să o evoce cu atita poezie, dându-i un deosebit farmec prin haina strămoșească în care o îmbracă. Cele două cărți poștale ilustrate, cu subiecte din «Ileana Cosinzeana», aparținând M. S. Regelui, sunt inspirate de vechiul stil al miniaturilor; frumoasele chenare sunt tot din motive și icoane vechi rominești.

«Cele 12 fete de împărat și palatul cel fermecat» e ultima sa mare lucrare în acest gen cu totul nou și particular *d-sale*. O îmbucurătoare schimbare e părăsirea schematismului inspirat de frescele de prin biserici și introducerea mișcării, care dă viață figurilor. Cele 12 fete trecind prin «pădurea cea cu frunzele de aur» sunt animate și au mișcări variate și elegante; și nu e ușor să reprezinti pe aceleași suprafață 12 figuri alăturate, toate în alb, toate la fel, fără să produci nici o indoială de monotonie! Pe lângă miniaturii mai sunt și unele foarte bune picturi, cum de pildă biserica din Fintestii și piața din Paimpol.

D-l Strimbulescu, ale cărui solide și frumoase calități de desenator se cunosc în deajuns, și-a împărțit activitatea fără a se fi concentrat asupra unor opere mai mari, cari să dea întreaga valoare a puterii sale. Figurile sale de țărânci și mai ales portretele sale sunt interesante mai mult prin varietatea pozelor de cit prin colorit. Tonalitatea dominantă e a culoarei cenușie împerechiată cu albastru, ambele culori reci, negative, cari nu atrag, nu-s simpatice și fac să se piardă din cele-lalte merite ale lucrărilor.

Este de regretat că d. Strimbulescu, care în timpul verei a format prin Gorj o foarte interesantă colecție de țesături și alte obiecte ale industriei casnice, nu a expus ceva din frumoasele specimene, cari ar fi produs de sigur o prea bună impresie și ar fi corespuns tendințelor ce se urmăresc de întreaga mișcare.

D-l Vermont care, ca și Lukian, a avut o expoziție anterioară, este de asemenea incomplet reprezentat, dar personalitatea sa este prea cunoscută și bine apreciată pentru a fi nevoie de a reveni. În picturile sale sociale știe să ne captiveze nu numai prin tehnica și coloritul său, dar și prin scenele reprezentate; ast-fel mai ales în «Lupta pentru existență». De o însemnată valoare e atit ca culoare cit și ca mișcare hora lui. Interesante sunt peisagiile și aquarelele sale, parte de prin munții noștri, parte din Germania.

Sculptura este reprezentată prin cei doi de frunte sculptori ce avem: d-nii *Späthe și Storck*, ambi promotori puternici ai noiei mișcări a tinerimei. Lor le datorim renovarea sculpturei; prin dinșii numai vom putea scăpa de veșnic aceleași busturi cari singure ornaū expozițiile anterioare cu melancolica lor uniformitate.

Sculptura nouă, mlădiindu-se după noile cerințe generale ale artei moderne, s'a redus ca proporție, tocmai pentru a putea mai lesne pătrunde în orî-ce casă și a nu fi înșirată numai în recile coridoare sau sălile oficiale ale palatelor; într'un cuvint ea s'a modernizat reînoid tehnicile și genurile vechi, ale căror capo d'operă au fost prea mult timp și pe nedrept desprețuite.

Meritele de căpetenie ale d-lor Storck și Späthe constau în lucrarea după impresiile directe ale naturei. Elasticitatea talentului lor e mare: de la bunele opere de sculptură monumentală ce cunoaștem din alte expoziții, ei percurg întreaga gamă pină la măruntele sculpturi ce ornează actuala expoziție.

D. O. Späthe se prezintă cu un Dorobanț în bronz, în executarea căruia par'că a fost împedicat să dea întreaga măsură a talentului său. Alt-fel natural, liber și larg tratat este pescarul său bustul de marmură. Admirabile sunt măscile sale; a eternizat în bronz nu numai

partea materială a figurei, dar a reușit să prindă pînă și cele mai eterice impresiuni ale fisonomiei: surîsul cam sarcastic al uneia sa senina gîndire a altelei a acestor prea cunoscute personalități. Cu cît de puține mijloace se poate face o operă de valoare!

D. Fr. Storck ne dovedește printr'o plaquetă de argint și printr'o statueta de bronz plină de mișcare și viață aceleași calități de portretist. Capul de bătrîn pe care M. S. Regina l'a identificat cu Diogenes, e admirabil modelat; neîndemînăreii turnătorilor în bronz trebuie atribuită nereușita patinei. Un bust de marmură impunător prin acuratețea și simplitatea sa și alte bronzuri decorative completează frumoasele lucrări ale d-lui Storck.

Binevoitori față de orî-ce talent real ce aderă la mișcarea lor, membrii fundatori au primit în mijlocul lor și pe alți artiști.

Dintre cei tineri semnalăm pe d. I. A. Steriadi ale cărui desene și aqua-forte denotă un gust sigur și un talent serios; și pe d. Baltazar, un eminent elev al școlii din București; d-nii Capidan și Satmary sunt deja cunoscuți deși noi intrați în cercul Tinerimei.

Incheiem cu speranța că publicul va ști să aprecieze însemnătatea mișcării, acordindu-i sprijinul său, și că membrii Tinerimei artistice conștienți de misiunea lor, ne vor întîmpina la anul cu și mai îmbucurătoare rezultate.

AL. TZIGARA-SAMURCAȘ.

VOEVODUL NEBUN

— DIN A. LEBERT. —

Intr'un castel, departe, pe țărmul unei mări,
 Uitat stă de-anî de zile albitul voevod.
 Și vremea el și-o trece privind pierdut în zări
 Cum crește 'n depărtări
 Călătorind spre dînsul al apelor norod.

Cînd soarele se 'nalță din marea azurie
 El crede că și zărește pierduta lui cunună,
 Își amintește iarăși de-a lui împărăție
 Și-atunci, fără să știe,
 Pe mină 'și lasă fruntea și mințile 'și adună.

Cînd valurile mării voesc ca să-l ajungă
 Și pîn' la turn se'nalță, tînzînd să se acate,
 Cînd tunetul vuește c'o hohotire lungă —
 Și somnul i-l alungă,
 Alb Voevodu 'nalță truditelile lui brațe.

Plin de mînie strigă, plecat pe balustradă:
 «Ce duhuri de răscoală prin țara mea aleargă?
 Astîmpără-te-odată, popor setos de sfadă!» —
 Dar apele grămadă
 Isbesc în zid și crește furtuna tot mai largă.

Pe marginea ferestrii el strigă 'n gura mare
 Și palid e ca luna bătrînul voevod.
 Un semn cu mina face, se 'nclină tot mai tare
 Dar se prăvale 'n mare —
 Și-atunci se potolește al apelor norod.

Trad. de ANGHEL și IOSIF.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

POVEȘTILE ÎN VERSURI

— FRAGMENT —

Epoca poeziei contimporane nu poartă pecetea unor individualități distinse. Avem însă cite-va talente de mîna întâiu, care cu dragă inimă își pun creațiunile lor în serviciul răspîndirii unui șir restrîns de principii, pe care se întemeiază cultura națională a orî-cărui popor. Scriitorii aceștia sunt mai mult popularizatori decît creatori de curente, muncitori zeloși dintr'o epocă de tranziție, în care se prepară terenul pentru stegarii viitoareii generații.

Stările de tranziție sunt legătura firească dintre ieri și astăzi, dintre trecut și viitor, și nimeni nu represintă mai bine această legătură ca scriitorul-poet. Orî-cit s'ar năzui esteticii puriști a isola pe poet de mulțime, a-l exila într'un fel de insulă, de unde să cînte ca o priveghitoare, de dragul cîntecului mai mult, de plăcerea estetică a versului, nu poți să-ți închipui rostul unui asemenea cîntăreț despărțit de continentul pe care neamul său și-a vecuit veacul.

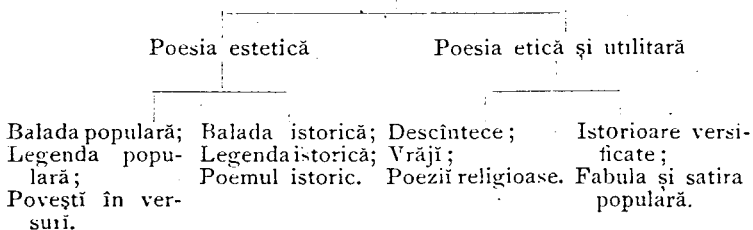
Scriitorii noștri își dau seama de acest adevăr; ei știu că, mai mult ca ori-și-ce, trebuie să vibreze în glasul fie-căruia o cucernică închinare înaintea trecutului, că tot ce-și are originea în trecutul unui neam, fie vieața suferitească sau politică, fie credința sau legendă, constituie izvorul adevăratei poezii. «Die höchste Lyrik ist entschieden *historisch*» — zice Goethe. «Man versuche die mythologisch-geschichtlichen Elemente von Pindar's Oden abzusondern, und man wird finden, dass man ihnen durchaus das innere Leben abschneidet» ¹⁾.

Ast-fel se explică adierea caldă a unui curent de literatură națională, curent alimentat în mod simțitor de către istoriografia noastră entusiaști apărătoari ai principiului de continuitate în literatură.

Genul literar, în care, la toate epocile, s'a dat trecutului locul de frunte, este poezia epică. Ea e cea mai națională, și poate fi definită ca fiind povestirea poetică a suferințelor și a faptelor unui popor. O definiție mai largă a poeziei epice ne permite să grupăm la un loc tot ce aparține legendei, toată poezia transmisă prin tradițiune orală: poemele istorice, baladele și poveștile, descîntecele și vrăjile, cîntecele haiducești și legendele religioase. Chiar și versificările unor idei utilitare de pe la începutul literaturii noastre pot fi cuprinse în acest gen. Deosebirea între singuratecele ramuri nu este totdeauna evidentă, — cu atît mai mult că o nuanță de lirism se poate observa în toate, în partea estetică și chiar în cea etică a lor. Iar cit pentru formă, nu se poate afirma că am ajuns la cîteva forme definitive, prin care particularitățile poeziei epice s'ar caracteriza de sine.

Următoarea schemă înfățișează cîte-va părți constitutive ale poeziei epice, cum s'a dezvoltat din tradiția poporului.

Tradiția orală

Pe noi ne interesează aici poveștile în versuri, un gen cultivat, precum vom vedea, în toate epocile literaturii noastre, și vrednic

¹⁾ Dr. Richard M. Werner, *Lyrik u. Lyriker*, Hamburg, 1890 p. 9.

de o atențiune deosebită pentru valoarea-î, atît sub raportul estetic, cît și cel național.

Poveștile în versuri sînt o formă mai completă a baladei și a legendei populare, și redaî toate elementele poveștilor obicinuite. A stabili exact cînd încetează legenda și cînd începe povestea, nu este tocmai ușor, avînd și una și alta același fond. Balada însă se deosebește prin forma și originea sa curat populară. pe cînd, atît legenda cît și povestea, sînt *refăcute* după subiectele populare, sînt reconstruiri în stil popular.

Calitățile poveștilor și legendelor versificate se pot studia din trei puncte de vedere. Se consideră mai întăi partea lirică, descriptivă, care în orî-ce poveste ocupă paginile cele mai poetice și se adresează de-adreptul simțirii noastre. Se cîntărește partea epică a poveștii, acțiunea cu toate peripețiile tipice, care alcătuesc substractul esențial al poveștilor. Și, în sfîrșit, se măsoară și frumuseța sa evoluțiunea formei în care sînt scrise.

O valoare etnologică pentru știință nu pot să aibă nici legenda, nici povestea versificată, de oare-ce poetul, de obicei, nu reproduce exact, cu aceleași cuvinte și cu aceleași imagini, povestirea țăranului, ci introduce un șir de *idei străine*, care artificializează în parte motivele populare, dacă pe ici pe colo nu le falsifică chiar. Adese-orî apoi, bucățile întregi sînt invențiuni de ale poetilor, născociri croite după subiectele din basme, substituiri de elemente populare, — cum e de pildă legenda Dochiei, în concepția daco-romanică a lui Asachi, cum este și traducerea lui Arghir și Elena, în concepția latino-mitologică a lui Barac, și a cîtorva folkloriști visători.

Pentru caracterizarea generală a acestui gen e interesant a vedea amestecul tradiției curat populare cu cea istorică, contopirea figurilor istorice cu eroii din basme, o contopire săvîrșită nu numai în baladele populare, care în felul acesta adeseorî servesc material pentru cele mai îndrăznețe coniecturi asupra trecutului îndepărtat, ci și în poveștile și legendele zise artistice.

Una dintre cele mai tipice pentru această îmbrățișare a două genuri, înrudite de altfel, e *Povestea poveștilor* de cavalerul Stamati ¹⁾. Aici se povestește plecarea lui Vodă Bogdan în căutarea urzitei sale, a Ilenei Cosinzene, și afară de cite-va lupte cu Tatarii și de niște amintiri hazlii despre Ciubăr-Vodă, toate părțile celelalte și întreg

¹⁾ Iași, 1843 1 vol. de 119 pp. Apărut mai întăi în *Musa romînească* (pp. 71—143) sub titlul «Eroul Ciubăr-Vodă. Fabula fabulelor vechi populare sau Rolando furiosu moldovenesc».

cadrul poveștii este popular, tratind despre cai năzdrăvani, vrăji și strigi, zîne și feți-frumoși, oglinzi fermecate, și celelalte. Povestea se termină cu nunta — vecinica nuntă cu alaiu din poveștile românești — între Bogdan și Ileana, și cu următoarea explicație a autorului, pe care o citez, pentru a arăta originea amestecului de care vorbim :

Acolea m'au deșteptat
Soarele ce răsăria
Tocmai în fereastra mea;
Și pe masă ce era?
Tocmai lingă așternut
Luminarea tot ardea.
Sar: lingă mine pe pat
Sta un Letopiseț vechiū,
Deschis tocmai acolo
Unde scrie de Ciubăr
Și de fiul său Bogdan.
Sar: jos lingă cuptoraș
Dormia bătrînul chelar
Ce-mi spunea multe povești

A Domnilor celor vechi
Sara pînă adormeam.
Deci atunci am înțeles
Că și fantasia mea
S'a fost prea înferbîntat
De letopisețul vechiū
Și-a chelarului povești;
Și acest vis minunat
Ce în somnul meu văzuī
Adunătură a fost
Din povești ce mi-a spus el
Și din cea ce citiū
Seara cînd am adormit...

Așa dar, bătrînul povestitor și letopisețul sînt cele două izvoare ce s'au împreunat, iar ca al treilea—pentru a da dreptate și celor ce caută originea basmelor în vise — apare visul autorului, care împreună se presintă ca elemente inspiratoare ale acestuī basm și ale altora de categoria lui.

«Bătrînul chelar» ni evocă o altă particularitate a poveștilor în versuri, anume cadrul, — care lipsește din foarte puține. Acești bătrîni povestitori nu sînt un element accesoriu, ci o parte integrantă a basmului, un fel de ornamentică exterioară, care tocmai prin realitatea sa imprimă un fel de caracter de familiaritate, de poporanism mai evident. Cine nu-și amintește de Moș-Albu al lui Pan și de toată mișcarea din șezătoarea, ce-ī drept mai mult de mahala, în care ne introduce povestitorul popular! Acelaș lucru îl fac mulți povestitori după Pan, începînd cu viața idilică din șezătorile de la țară, unde cite-o babă isteată, torcînd din nesfirșitul caier, uimește pe ascultătoarele nepoate cu miraculoasele povești din bătrîni :

Arde focul colo'n vatră, iar mătușa lingă el
Cu cel caer în cea furcă, toarce, toarce'ncetinel
Și tot toarce, iar în gîndu-ī tinereta-ī tot șo'ncurcă
Și-o desface și-o petrece după firul scos din furcă...
Aci baba, din poveste mai stînd, caieru-și așează,
Iără fete și neveste fără voie lăcrămează¹⁾...

¹⁾ G. Nicoliciță, *Baba la șezătoare*, Revista Noua, 1889. pp. 253—276.

Alecsandri dă acestui cadru chiar o formă mai artistică în refrenul lui «Inșiră-te mărgărite»,—un fel de formulă suggestivă, cu care pasărea măiastră agrăește pe cele trei fete de Împărat, cind li inșiră «dalba poveste, cum a fost și nu mai este».

IL. CHENDI.

Informațiuni literare și artistice

Moartea unui poet. — Aflăm cu părere de rău moartea prematură a poetului Iuliū Săvescu.

*

Erata. — În poezia d-lui I. Gorun: «*Implorare*» publicată în No. 9, s'a strecurat o greșeală. Strofa ultima trebuie citită:

«Uitare, tu care poți sting»
 În minte chipurile firii
 Și visele închipuirii,
 De *roza* mea nu te atinge...

Iar în traducerea din Verlaine, publicată în numărul trecut, strofa penultimă trebuie citită ast-fel:

Cald se ridică vîntul și crește greu încoace
 Ca un duh rău ce trece și vine înapoi...

RĂSPUNSURI

Asperino. Loco. — După cum vedeți am ales pe cea din urmă. *Sonetul* e foarte frumos, dar parcă tot ar mai avea nevoie de a peregrina, de aceea nu vă sfiți de a trimite cît mai multe «plăcinte literare» căci apetitul nostru e enorm. De ce nu încercați să scriți și proză? Vă rugăm tot deodată a ne comunica numele exact.

G. A. Tili. Cernăuți. — Adresa artistului Brezeanu este simplă: Teatrul Național. — Cît privește versurile, puteți să mai încercați.

Tecla. Loco. — Deplingem talentul care s'a stins înainte de a se desăvirși. Lăsați să doarmă morții.

N. Cost. Răchifele. — Nu vă putem considera abonat, decît în virtutea unui mandat postal. Versurile s' slăbuțe. Mai încercați.

Nila, Iași. — N'a ghicit baba cu ghiocu — nici de data asta nu vă putem face bucurie.

In editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“
aū apărut:

Biblioteca Populară „Minerva“

15 Banī Numărul

- No. 1, 2 și 3. — Istoria populară a Românilor.
» 4. — Cântarea României.
» 5. — Ist. popul. a Liter. Române.
» 6. — Rev. lui Tudor Vladimirescu.
» 7. — Pierderea Basarabiei
» 8. — Unirea Princip. și Domnia lui
Cuza.
» 9. — Mihail Kogălniceanu.
» 10. — Vasile Alexandri.
» 11. — Ștefan-cel-Mare.
» 12.—13. — Mihaiu Viteazul.
» 14. — Revoluția lui Horia.
» 15. — Răpirea Bucovinei.
» 16. — Cum să ne creștem copiii.
» 17. — Păstrarea sănătății.
» 18. — Ce să cetim.
» 19. — 10 Maiu.
» 20, 21 și 22. — Războiul Românilor pentru
neatârnaire.

In Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“
au apărut:

Biblioteca scriitorilor Români

Continând:

- V. Alexandri: Vol. I. Poesii.
Prețul Lei 1.50
- N. Bălcescu: Istoria Românilor
sub Mihaiu-Viteazul
Prețul Lei 1.50
- P. Ispirescu: Legende sau Basmele
BCU Cluj / Central Universit. Românilor
Prețul Lei 1.50
- N. Filimon: Ciocoi vechi și noi
Prețul Lei 1.50
- Gr. Alexandrescu: Poezii și Proză
Prețul Lei 1.25
- M. Eminescu: Poesii Postume
Prețul Lei 1.—
- M. Eminescu: Literatură Populară
Prețul Lei 1.50
- I. Creangă: (Toate scrierile)
Prețul Lei 1.50

OPERE COMPLETE